

Plenum

Torsdag 8.2.2018 kl. 16.01—17.58

2.3. Muntlig fråga om arbetsförhållandena och arbetsvillkoren inom vårdsektorn (Aino-Kaisa Pekonen vänst)

Muntligt spörsmål MFT 3/2018 rd

Muntlig frågestund

Talman Paula Risikko: Nästa fråga, vänsterförbundets riksdagsgrupp. Ledamot Pekonen.

Debatt

16.47 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Päivän lehdet kertovat meille, miten hoitajien työtaistelutoimet ovat johtaneet potilasturvallisuuden heikkenemiseen. Hoitajia syytetään vastuuttomiksi ja ahneiksi, kun ovat menneet ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon. Me hoitajat emme ole ahneita. Eivät hoitajat vaaranna kenenkään potilasturvallisuutta, mutta ne vaarantavat, jotka resursoivat hoitoalan liian niukaksi tai laittavat sijaiskiellon alalle säästösyistä. Hoitajien työvuorolistat suunnitellaan alun perinkin jo liian niukiksi. Minäkin olen käynyt vielä kansanedustajana sijaisena terveyskeskuksen vuodeosastolla, kun hoitavia käsiä ei ollut tarpeeksi. Arvoisa pääministeri Sipilä, miten te aiotte taata hoitolalle edes kohtuulliset työskentelyolosuhteet?

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, että tämän kunta-alan työehtosopimustilanteen vuoksi ovat käyneet ilmi ikään kuin tämän nyt voimaan astuneen ylityö- ja vuoronvaihtokiellon tiimoilta sellaisetkin epäkohdat, jotka liittyvät normaaliin arkiseen tilanteeseen terveydenhuollon eri toimintayksiköiden työvuorojärjestelyissä. On ihan selvää, ja olen nähnyt myös julkisia arvioita vaikkapa sairaanhoitopiirien johdosta, että on tilanteita, joissa he joutuvat myöntämään avoimesti liian pienet resurssit tietyissä yksiköissä.

On tietysti vaikea ulkopuolelta ottaa kantaa yksittäisen työpaikan arjen järjestelyihin. Ulkopuolelta olisi helppo sanoa ja kokea niin, että ehkä arki olisi toimivampaa ja työhyvinvointi taatumpaa ja esimiehenkin työ helpompaa, jos mieluummin järjestelisi asiat niin, että olisi riittävä määrä vakituista väkeä työssä. Joskus saattaa olla niin, että väkeä ei ole ollut saatavilla, [Puhemies: Aika!] ja arvostan hoitohenkilöstön joustavuutta, että näistä tilanteista ylityöhön suostumalla on toistaiseksi selvitty.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.49 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä kunta-alan työehtoneuvotteluissa suurimpana kiistakysymyksenä on kiky-sopimuksen lomara-

Punkt i protokollet PR 3/2018 rd

haleikkaukset. Julkisen alan työntekijöiltä päätettiin leikata kolmannes lomarahosta kolmeksi vuodeksi. Vasemmistoliitto oli ainoa puolue, joka on koko ajan ja kaikkialla vastustanut kiky-sopimusta. Lomarahojen palauttaminen löytyy myös meidän vaihtoehtobudjetistamme. Valtiovarainministeri Orpo, te olette sanonut, ettei lomarahoja voida palauttaa, koska ”ei ole mitään massia”. Tämä tarvittava massi olisi 150 miljoonaa euroa. Samaan aikaan olette kyllä löytäneet enemmän massia veronkevennyksiin, yrittäjävähennyksiin ja metsävähennyksiin. Nämä ovat poliittisia arvovalintoja. Arvoisa hallitus, kysyn vielä kerran teiltä: aiotteko palauttaa lomarahat ja korvata ne työntekijöille, jotka ovat ne menettäneet?

16.50 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei ole osapuoli tuossa neuvottelupöydässä. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä työehtosopimuskierron ja palkkaneuvottelut käydään siinä pöydässä kuntatyönantajan, julkisen alan työnantajien, ja palkansaajajärjestöjen kanssa. Tämä kiky-sopimus on työmarkkinajärjestöjen tekemä, allekirjoittama. Siinä sopimuksessa palkansaajajärjestöt palkansaajien puolesta valitsivat keinoksi, jolla he kiky-sopimukseen osallistuvat, lomarahojen leikkauksen, [Antti Rinne: Niin, kun oli pakko!] ei esimerkiksi työajan pidentämistä tai, koska julkisella sektorilla on pidemmät lomat, niiden lyhentämistä. Heidän edustajansa valitsivat tämän, ja se on osa kiky-sopimuksen kokonaisuutta.

Kilpailukyksopimus, vaikka siitä eivät kaikki pidäkään, on selkeästi tuonut Suomelle kilpailukykyä. Meidän vientimme lähti vetämään vuoden 16 syksyllä. Se on arvion mukaan tuonut jo suuren määrän uusia työpaikkoja ja menee kohti sitä 40 000 työllisen lisäystä, jota aikoinaan on arvioitu. [Puhemies koputtaa] Ja vain ja ainoastaan tämän työllisyyden kautta me pystymme turvaamaan jatkossakin meidän [Puhemies: Aika!] arvokkaan hoitohenkilökunnan ja julkisen alan työntekijöiden palkat.

16.52 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On vaikea ymmärtää, miten vaikkapa sairaanhoitajien palkkojen leikkaaminen auttaa viennissä. Totuus on, että Suomi ei pyörisi ilman meidän hoitoalan ammattilaisia. He ovat läsnä kaikkialla. Heitä löytyy päiväkodeista, vanhusten palvelutaloista, heitä löytyy vanhusten kodeista kotihoidon puolelta, sairaaloista. Jokainen meistä tuntee varmasti henkilön, jonka elämä on jollain tavalla riippuvainen hoitoalan henkilöstöstä. Ja nyt täytyy kysyä — ja minun mielestäni on perusteltua — että kun hoitoalan ammattilaiset toivovat itselleen arvostusta, niin tuon arvostuksen voisi osoittaa esimerkiksi sillä, että henkilöstömitoitukset laitettaisiin kuntoon, niin että hoitohenkilöstö ei uupuisi sen työnsä alla. Minä kysyn, ja tästä on aiemminkin täällä puhuttu: mitä te, ministeri Saarikko, olette valmis tekemään esimerkiksi kotihoidon henkilöstömitoituksen kuntoon saattamiseksi?

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina, nostitte esiin nyt kysymyksessänne erityisesti kotihoidon henkilöstöresurssit. Kysymyshän on ollut hyvin ajankohtainen muun muassa juuri teidän kotikaupungissanne, jos oikein olen ymmärtänyt. Arvostan sitä, että olette kaupungissa ryhtyneet nyt ripeisiin toimiin näiden valitettavien tapausten myötä, jotka nousivat teillä juuri esiin liittyen siihen, että kotihoidon henkilöstö oli ylikuormittunut.

Kotihoidon ja ikäihmisten hoidon tulevaisuus on oman arvioni mukaan suomalaisen yhteiskunnan yksi merkittävimpiä kysymyksiä seuraavat vuodet. Se johtuu väestön ikäänty-

Punkt i protokollet PR 3/2018 rd

misestä, jonka olemme luvanneet kunnialla hoitaa. Se johtuu myös siitä, että onneksi ihmiset elävät yhä pidempään, pidempään kuin koskaan ennen. Me olemme myös yhdessä sitoutuneet siihen, että hoito tapahtuu jatkossa yhä enemmän ihmisten kodeissa, niin omaishoidon kuin palvelujärjestelmän avulla. Käsitykseni kotihoidosta ei ole aivan niin murskaava kuin mitä kysymykseenne voisi osoittaa henkilöstön riittävyyden osalta. Käsitykseni on vahvasti myös se, että hallituksen kärkihankkeessa nimenomaan kotihoidon parantamisesta yksi ratkaisu löytyy myös työn paremmasta organisoinnista. Espoon tapauksessa esiin nousi [Puhemies: Aika!] muun muassa se, että olisi selkeät vastuutyöntekijäalueet.

16.54 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Espoossa juuriin tein valtuustokysymyksen liittyen Espoon tilanteeseen, kuten myös perussuomalaiset ovat tehneet lakialoitteen liittyen hoitajamitoituksen korottamiseen ja lisäämiseen. Meidän mielestämme ehdottomasti hoitajia pitäisi lisätä, heitä ei ole riittävästi.

Ajatelkaa nyt, mikä tilanne meillä on Suomessa: meillä on sairaanhoito kriisissä. Kuka sen aiheutti? Sen aiheutti se, että hoitajat kieltäytyivät vuoronvaihtoista ja tekemästä ylityötä. Miten on mahdollista, että meillä on sairaalat, meillä on päivystykset, meillä on teho-osastot — ja ajatelkaa, että normaalista reservistä sinne ei löydy tekijöitä? Minä olen hoitaja ja tehnyt valtavasti työvuoroja aamuvuorosta iltaan, iltavuorosta aamuvuoroon tai iltavuorosta yövuoroon ja olen varma, että täällä on myös muita hoitajia, jotka ovat kokeneet sen saman.

Herranen aika sentään, on aika tehdä jotakin. Onko se palkat, onko se työolot? Ajatelkaa: he hoitavat ihmisiä, ja silloin ei puhuta massista, kun terveys menee tai ihminen kuolee potilasvahinkoon, kun ei ole sitä erikoissairaanhoitajaa, ei ole siellä anestesiassa auttajaa. [Puhemies: Aika!] Mitä teemme?

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kysymykseenne erityisen voimakkaasti siltä osin, että en epäile, etteivät kaikki tässä salissa jakaisi tuon kuvaamanne arvostuksen hoitotyön henkilöstöä kohtaan ja myös sen reilusti todetun välttämättömyyden, mitä heidän työnsä aiheuttaa ja takaa meidän kaikkien hyvän elämän ja hengissä pysymisenkin edessä, kun tiukka paikka tulee. Kuitenkin välttäisin tässä tilanteessa — muutaman päivän jatkuneessa kunta-alan sopimus-tilanteesta johtuneessa vuoronvaihto- ja ylityökiellon tilanteesta — käyttämästä sanaa ”kriisi”. Me ministeriössä seuraamme nyt tarkasti eri puolilta Suomea valvontaviranomaisen avulla tilannetta, ja meillä ei ole osoittaa, onneksi, sellaista kohtaa, jossa potilasturvallisuus olisi vaarantunut. Tällä puheenvuorolla en suinkaan väheksy tilanteen vakavuutta, ja sellaisiakin voi olla edessä, mikä tietysti rohkaisee löytämään ratkaisuja ylipäätään liittyen tähän kokonaistyömarkkinatilanteeseen heidän osaltaan. Mutta vastuullisena siitä, että suomalaiset peruspalvelut toimivat, en rohkenisi [Puhemies koputtaa] käyttää tilanteesta sanaa ”kriisi”.

16.57 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin johto on kuvaillut näitä terveydenhuoltoalan työtaistelun vaikutuksia vakaviksi, niin että ne vaikuttavat jopa potilasturvallisuuteen. Leikkauksia on jouduttu perumaan, päivystys ruuhkautuu, lasten teho-osastolla on vajetta, samoin synny-

Punkt i protokollet PR 3/2018 rd

tysten hoidossa. Kysyn nyt hallitukselta, mikä on viestinne potilaille ja kansalaisille: voivatko vaikkapa synnyttäjät olla turvallisella mielellä hoitoihin hakeutuessaan?

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen viesti on: Suomessa potilasturvallisuus taataan ja peruspalvelut taataan. Tietysti myös hoitohenkilöstö ansaitsee arvostuksensa, ja nyt osapuolet neuvotteiluissa toivottavasti löytävät tähän ratkaisun haluamallaan tavalla.

Mutta mitä tulee ikään kuin palveluiden käyttäjiin, mainitseminiin ryhmiin, on aivan totta, että myös meidän valvontamme ja seurantamme arvion mukaan juuri HUS-alueella, pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla, tilanne on ollut kaikkein vaikein. Saamani raportin mukaan yksittäisille potilaille suunnitellun toimenpiteen peruuntumista on tapahtunut, sitä on siirretty myöhemmäksi. Se on ilman muuta ongelmallista, mutta varsinaista vakavaa terveydellistä haittaa tai potilasturvallisuuden vaarantumista ei kuitenkaan ole tapahtunut. Myös talviset olosuhteet vaikuttavat. Pääkaupunkiseudulla liukkaudesta johtuvien tapaturmien hoito, jollaisia on ollut nyt paljon, on ollut hidasta johtuen näistä suurista potilasmääristä. Eli vaikutukset ovat suurimmat täällä, missä ovat myös [Puhemies koputtaa] suurimmat toiminnan volyymit. Sosiaalihuollossa [Puhemies: Aika!] ongelmia ei ole havaittu.

16.58 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Potilasturvallisuudesta on pidettävä joka hetki kiinni. On pidettävä kiinni myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön hyvinvoinnista. Siinä me kuntapäättäjinä voimme tehdä paljon, työnantajat voivat tehdä paljon, myös hallitus voi tehdä paljon, ja oli erinomaista, että kun pääministeri Sipilän hallitusta neuvoteltiin, niin erityisesti pohdimme sitä huolta, mikä meillä on kotihoidon henkilöstön tilanteesta. Aloitimme kärkihankkeen, jolla parannetaan kotihoitoa laatuun. Johtaminen on todella tärkeää, hyvää henkilöstöä pitää johtaa hyvin. Toivon, ministeri Saarikko, että kerrotte, missä mennään tuossa kärkihankkeessa, miten kehitetään kotihoidon henkilöstön johtamista, jotta kotihoito olisi laadukasta ihan jokaisen ikäihmisen kohdalla.

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aiemmassa kysymyksessä täällä totesin, Suomessa on ollut laaja poliittinen yhteisymmärrys siitä, että ikäihmisten hoitoa ja hoivaa on tehtävä niin pitkään kuin se on mahdollista ja se on laadukasta ja vielä turvallista ihmisen omassa kodissa. Varmasti asia voidaan ratkoa ja pitääkin ratkoa riittävällä henkilöstön määrällä, mutta me tiedämme myös, että samalla porukalla, samankokoisella, saa hyvin erilaisia lopputuloksia aikaiseksi riippuen siitä, miten porukkaa johdetaan. Juuri tällä tavoin nyt jokaisessa työhönsä valmistautuvassa maakunnassa tätä kotihoidon organisoitumista mietitään, myös sillä osin, että järjestelmämme löytäisi ne vanhukset, jotka kaikkein eniten tarvitsisivat apua. Moni on kuullut etsivästä nuorisotyöstä. Olemme saaneet sillä hyviä tuloksia. On aika laajentaa myös etsivän vanhustyön käsite, jotta palvelut tavoittavat.

Mutta, arvoisa puhemies, kun tässä kuitenkin on kysymys myös kuntien resursseista, kun on viitattu siihen, onko väkeä tarpeeksi ja miten palvelut on järjestetty, [Puhemies koputtaa] haluan korostaa: tämä hallitus ei ole leikannut kuntien toiminnasta.

Frågan slutbehandlad.

Punkt i protokollet PR 3/2018 rd

Riksdagen avslutade den muntliga frågestunden.